

بررسی خیار تأخیر ثمن در پرداخت های الکترونیکی با رویکردی بر قوانین کیفری

زهرا رباطی^۱، فاطمه بخشی زاده^۲

۱ کارشناس ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، Zahra.robati1397@gmail.com

۲ کارشناس ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، Fateme.bakhshi1397@gmail.com

چکیده:

یک قرارداد در فضای مجازی پس از برقراری ارتباط مؤثر تجاری و توافق کلی بین فروشنده و خریدار شکل می گیرد، در مسیر انعقاد قرارداد الکترونیکی، برخی از مسائل فقهی و حقوقی و کیفری چون شیوهی انحلال آن و نحوهی پرداخت و جرم انگاری جرایم مرتبط با آن مطرح می گردد. در واقع فضای مجازی علیرغم تمامی امکانات و فناوریهای جدید که با خود به همراه دارد به علت وجود طیف گسترده افعال مجرمانه

۱. مقدمه

هزاره سوم یا عصر دیجیتال، تغییرات شگرفی را در حوزه های مختلف به ویژه بدنه تجارت به وجود آورده، فناوری اطلاعات ما را در آستانه انقلابی مهم و بنیادی قرارداده و شیوه جدیدی از کسب و کار را فرا روی ما گشوده و تأثیر خود را بر اقتصاد و قراردادها نمایان ساخته است، نگاه دین مبین اسلام به مسأله اقتصاد و تجارت، نگاهی جامع و مشتمل بر سعادت دنیا و آخرت است. اسلام دینی است که برای انسانها و جامعه حقوق متقابلی قائل است، براساس موازین فقهی و حقوقی به محض توافق بین طرفین قرارداد و ایجاد آن در عالم خارج، اصل لزوم و پایبندی به عقود و قراردادها طرفین را به مفاد آن ملزم می نماید. اما چون نتیجه توافق اراده است، همان اراده می تواند بار دیگر وارد عمل شده و جهت عکس سابق بر انحلال عقد تبانی کنند و همه چیز را به حالت قبل از قرارداد بازگردانند یکی از مسائل مطرح شده در دنیای معاملات الکترونیکی، نحوه پرداخت توسط مشتری است. در این زمینه باید گفت " برای پرداخت در دنیای فیزیکی، خریدار مبلغ کالا را به صورت رو در رو و توسط پول نقد، چک یا کارت اعتباری، پیش پرداخت و یا از طریق مراجعه به بانک به صورت حواله بانکی به فروشنده پرداخت می کند، در حالی که برای خرید در دنیای مجازی به صورت الکترونیکی، انتقال وجوه یا پول، الکترونیکی انجام می شود. " (یعقوبی منظوی و نوری و محمود زاده، ۱۳۸۹: ۱۱۲). انتقال وجه به صورت الکترونیکی، وسیله ای برای رسیدن به هدف نهایی انجام پرداخت است این مسیر با جالش های نوین در زمینه ارتکاب جرم و اعمال مجرمانه همراه بوده است با ماهیت پیوسته در حال دگرگونی که ناشی از پیشرفت لحظه به لحظه فناوری اطلاعات و شیوه های سوء استفاده از آن است و نیازمند تدوین قوانین خاص و بازنگری در قوانین مدون- کیفری است هرچند در کشور ما برخی از جرایم هنوز در شکل اولیهی و سنتی خود نیز بررسی و جرم انگاری نشده اند لیکن باید توجه داشت که در صورتی که بخواهیم این جرایم را در راستای قراردادهای الکترونیکی جرم انگارینماییم مسلماً نیازمند بازنگری دقیقتر،

را در خود جای داده است بنابراین صحبت از نظام قرارداد در بستر الکترونیک و اصلاح آن منوط است به پیاده سازی نظام گسترده تر فقه اسلامی و قوانین جزایی و کیفری، و تا زمانی که زیرساختهای فضای مجازی در قالب تعریف شده اصلاح و بازنگری نشوند، طبیعی است که همیشه با مشکل روبرو است.

کلید واژه: تجارت الکترونیک، قرارداد الکترونیک، جرایم تجارت الکترونیکی

مجازات شدیدتر و منحصر به فردتر باشد والا در زود هنگام شاهد کوچ تبهکاران از صحنه جرایم سنتی و روی آوردن به فضای مجازی به امید مجازات سبکتر همان دستاورد ارتکاب آن به صورت سنتی خواهیم بود.

۲. تجارت الکترونیکی

تجارت الکترونیک عبارت است از "کار و کسب و فعالیت های هدفمند، توأم با داده های فنی که به مدد وسایل الکترونیکی انجام می شود" (نوری و نجوانی، ۱۳۸۲: ۹۱). برخی نویسندگان حقوقی با توجه به پیدایش و توسعه روز افزون تجارت الکترونیکی، افزایش تعداد معاملات کالا و خدمات آن را رشته ای نوظهور در حقوق معرفی کرده و برای آن منابعی که به طور مستقیم تجارت الکترونیک را مدیریت می کند، بر شمرده اند، این منابع در چند گروه قابل بررسی هستند:

الف) "قانون: در رأس آن "قانون ملی" قرار دارد که شامل: حقوق قانون اساسی و قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱، از منابع بنیادی تجارت اند، از جمله، قوانین داخلی در این زمینه می توان به قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲ اشاره نمود و همچنین قانون مدنی، قانون مسئولیت مدنی.

"قانون منطقه ای" ارگان های منطقه ای اشکال مختلفی دارند در این بیان اتحادیه اروپا که مهم ترین ارگان منطقه ای است به عنوان یک مرجع قانون گذاری بر عملیات تجاری بین المللی تأثیر می گذارد. "قوانین بین المللی" قوانین بین المللی علاوه بر قواعد حل تعارض، قوانین ماهوی نیز دارد که در قالب کنوانسیونها ارائه شده است.

ب) **عرف و عادت تجاری:** نقش عرف در بیشتر کشورها به رسمیت شناخته شده است، ماده ۲۲۰ قانون مدنی ایران بیان می دارد، عقود نه فقط متعاملین را به اجرای چیزی که در آن تصریح شده است، ملزم می نماید، بلکه متعاملین به کلیه نتایجی که به موجب عرف و عادت یا به موجب قانون از عقد حاصل می شود ملزم می باشند "هم چنین در ماده ۳۶۷، ۳۶۶ و ۳۴۹ قانون تجارت نیز به عرف تجارت اشاره شده